

^aDERHEQÊ NUŞTOXÎYA MI DE

Munzur Çem

Nê çend serranê peyênan de ez xo ver dan ke tayê nuşteyanê xo yê tirkî û kirmanckî bîyarîne pêser û sey kitaban bidîne çapkerdene. No semed ra mi nuştoxîya xo ser o, hem bi tirkî hem kî kirmanckî nuşteyê amade kerd. La no mîyan de nuşteyê Mutlu Canî „*Kila ke Şeştî Serrî yo Nêtefîyaya: Munzur Çem*“ kovara Vateyî hûmara 58. de ame weşanayene. Keyeyê ey awan bo, nuşte xebatêda hêca ya û mi ci ra xeyle îstifade kerd.

La no sebeb nêbî ke nuşteyo ke mi bi xo nuştoxîya xo ser o nuştibî ez ey tamam mekerî û medî weşanayene. Xora nuşteyê Mutlu Canî tena nuşteyanê min ê kirmanckîyan ser o bî û derheqê nuştoxîya mi de tayê înforsasyonî muhîmî kî tede çin bî. Nuşteyo ke mi no derheq de amade kerdo, cêr o

Mi payîzê 1959î de dest bi mektebê mîyanênî (Ortaokul) kerd. Roja ke seba nê mektebî ez kewta ra rayîr (raye) şîyane Nazmîya, dewa cîrane Seter de rastê tayê nas û dostan amane. Na dewe, dewa xalanê mi bîye û mi dibistane (mektebo verên) uca wendîbî. Merdimê ke ez rastê ci ama, înan ra yew, dewa Depeyî (Karakoçan) Pas ra Bavê Saverdîyê Qemerî bî. Tawo ke Bav hêsîya pê ke ez şona mekteb, ame leweyê mi pers kerd, vat:

-Ti şona mekteb wanena zaf rind-zaf delal. Ma to ke mekteb qedena wazena bibê çi?

Mi vat:

-Ez wazen bibîne nuştox.

Persa ey û cewabê mi bi tirkî bî.

Bavî nara kî destê xo na ro harmeyê mi ser û kirmanckî:
-Xizir hertim to de bo, Xiziro Kal hertim hermê to ser o bo, vat.

Bav kurêsij bî. Na eşîre, eşîranê pîr û rayveran ra yew a. No sebeb ra duaya ey zaf weşê mi şîye, moral da mi. Heto bîn ra mi ê çekuyî bi zanayîş nêvatîbî, heta a roje qet planêde mi çin bî ke bibîne nuştox. La winî aseno ke binê şuurê mi de no waştîş estbî û yek de fekê mi ra vejîyabî.

Mi nuştuyo verên peyê 1964î yan kî destpêkê 1965î de nuşt. O taw ez „Sağlık Kolejî“yê (Kolejê Tênduristîye) Erzirom de şagirt/telebe bîyane. A serre Kolejê Tênduristîye yek de kewt halêde xirabin. Meqala mi nê halî ser o bîye. Mi meqala xo dê rojname û şîyane mekteb. Rojê ra dime tawo ke mi cadeyî ser o bufe de nîyada, mi dî ke „Hürsöz“î nuşte rîpela yewine de, kenaro çep de bi nameyê „Sağlık Kolejî Bakımsızlıklar İçerisinde“ weşano. Mi ke nuştuyê xo bi o tore dî, hem zaf keyfê mi ame û ez kewtane heyecanêde girsî, hem kî ters kewt zereyê mi. Gelo mi no nuşte nuştibî û dabî weşanayene la mi qet reaksiyônê îdareyê mektebî nêhesabnabî. Ma ke bi-kewtêne zidê mi û ceza bidêne mi?

Nê nuştuyî ra dime çend serrî mi çîyê nênuşt. 1970-71 yew de mi çend nuştuyî formê „mektuba wendoxan de nuştî. La kamcîn rojnameyan de ameyî weşanayene nika vîrê mi de nîyo. Îhtîmal o gazetaya rojane „Yeni Ortam“ bîye.

1975 de grûbêde kurdan Anqara de bi nameyê „Özgürlük Yolu“ kovarêda mengane/aşmane vete û esas nuştoxîya

mi na kovare de dest pêkerd. Mi Özgürlük Yolu de bi înzaya Hüseyin Toprak, Ahmet Taş û Hüseyin Beysülenî nuşteyî amade kerdî.

1977 de eynî Grûbe nara kî gazetaya 15 rojane „Roja Welat“ vete û mi ver ra bi pey hetkarîye dê aye, nuşteyî nuştî. Roja Welat de nuşteyî bê îmza amêne çapkerdene. Roja Welatî ser o zulmêde giran bî û no rîwal ra kî hûmara 15. ra dime nêvejîye. Roja Welat ra dima ma bi nameyê „Özgürlük“ rojnameyêda newîye vete. Labelê Özgürlük hetê Îdareyê Orfî ra ame qedexekerdene û hûmara 5. ra dima weşanayîşê xo vindarna.

Bi kirmanckî nuşteyê min ê verênî kovara Özgürlük Yolu de ameyî weşanayene (1977-78). Nê, lawikê Dêrsimî bî. O taw, Ewropa de bi kirmanckî kasete Zilfî (Selcan) vejîyabî. Mi na kasete ra tayê şuyarî, sey tekstî nuştî û dayî çapkerdene. La sebebo ke esas arêkerdox Zilfî bî û Ewropa de ciwîyêne, ma bi îmza ey „Zılfî“ weşanayî. Ez bawer kena 1978 bî, faşîstan waştêne ke Xarpêt de mabênê elewî û sunîyan de xirabîye têra bikerê. Ma çapemenîya xo de na perse ser o vindetîme. No mîyan de mi kirmanckî yew vilaweke kî amade kerd û embazan Xarpêt de kerd vila. Na vilaweke, rojnameyêda ma de kî ame weşanayene la kamcîn bîye nika nîno ra mi vîrî. Îhtimalo girs „Özgürlük“ bî. Heto bîn ra sirê weşanayîşî de mesulê weşananê ma Kemal Burkayî, sey nuştoxî nameyê nuştibî, nika o kî mi vîr de nîyo.

Peyê 1979î yan kî destpêkê 1980î bî, ede bajarê Agirî (Ağrı) de, mabênê hevalanê ma û faşîstan de cengo polîtîk bîbî girozin. No ceng zaf reyî formê çekgurênayîşî de devam kerdêne. Dewlete bi heme hêza xo piştî dêne

faşîstanê sîvîlan. Waştîşê embazan ser o mi nuştêyêde derg amade kerd. Ke şaş nîno ra mi vîrî, sernuşteyê nê nuştêyî „Ağrı Halkımızın Devrimci Mücadelesi Yükseliyor,“ (Xoverdayîşê Şorişgêrî Yê Şarê Ma Yê Agirî Beno Berz) bî. Mi bi kamcîn îmza nuştîbî aye nêzanen, mi vîrî nîno. Embazan no nuşte sey broşurî weşana û kerd vila.

1980 de ez bi embazê xo Zîya Acarî ra Şam ra şime Sofya. Tawo ke ma uca bîme kî hazirîya „Konferansê Haştîye yê Cîhanî“ amêne kerdene. Tawo ke nayê musayîme, mi dostanê ma yê bûlgaran ra pers kerd, mi va „Gelo ma şîkîme mektubê amade bikeme û konferans da bikeme vila?“

Bûlgaran „Beno la ganî şima lerze bikerê, konferans meşte dest pêkeno,“ vat.

Ma ke birre dê ci, ez nêvindetane mi bi tirkî tekstê amade kerd û da dostanê xo. Bûlgaran eynî roje mektube çarnê îngilizkî, seke Cenevre ra ama ruşnayene damxa nêro ser û şewdirê roja konferansî de eşte qutîyanê delegeyan. Dokumenta yewina ke mi dezgehanê înternasyolîstan rê nušta, na mektub a. O ra dime mi na çarçewa de xeylê mektub û raporî nuştî.

1979 de karker û şagirtanê kurdan bi nameyê „Komelên Karkerên Kurdistan Li Almanya Federal-KOMKAR“ federasyonê nabî ro. KOMKARÎ, demêde kilmek de dest bi weşanayîşê rojnameyê „Dengê KOMKARÎ“ kerd. D.

KOMKAR, rojnameyê mengane bî û mi destpêk ra ci rê nuştayî nuştî.

Oktobre yan kî teşrîna peyêne ya 1980î de ez ede bajarê Almanya Frankfurt de bîya. Bi waştîşê serokê KOMKARÎ Nuh Ateşî (Xaço) ez tayêna zêde kewtane mîyaneyê karê Dengê KOMKARÎ. Demê ra dime nara kî seba weşanayîşê gazeta redaksiyonê ame ronayene. Redaksiyon de mi ra qederî Mahmud Çeşme û Rohat Alakomî ca girewtêne. Embazan serredaktorîye dabî mi. Mi na xebate heta ke ez şîya Swêd (adara 1984) ramite. Leweyê kar û gureyê serredaktorîye de mi sewbîna kî hem nuştayî nuştêne hem kî xebata amadekerdişê kitaban kerdêne. Nuştayan ra tayê bi îmza bî la zêdeyê xo bê imza amêne weşanayene. Tepîya nameye endamanê redaksiyonî kî ma qet eşkera nêkerd.

Mi Dengê KOMKARÎ de bi kirmanckî nuştayî nuştî la zaf kê. Mavajîme:

- Çemê Muzir, Alîqemer, 1980, hûmare 23
- Roze Roza Destpêkerdena, 1980, hûmare 24
- Xeleşayêna Welat, 25.01.1981, hûmare 26; 15.02.1981, hûmare 27.

12ê êlula 1980î de cuntaya leşkeri dest nabî ro îdareyê Tirkîya ser, hukim aye ramitêne. Cunta no mîyan de hetê îdeolojî ra kî karêde girozin nabi ro xo ver. Înan, na çarçewa de propagandaya kemalîzmî zaf kerdîbî berze. Generalan, kemalîzm dermanê heme derdan nîşan dêne. Goreyê înan o, kîlitê pêroyîya beran (çêveran) bî û her pers bi ey amêne çareserkerdene.

Bêguman hemberê na polîtîka de xebat zaf muhîm bî. Goreyê qenaatê redaksîyonê Dengê KOMKARÎ, tena seba serkewtîşê tevgera azadîya milletê kurdî nê, seba Tirkîya de ameyîşê sistemêde demokratîk kî no kar û gure hewce bî. No sebeb ra çiqas ke destebera ma ra ame ma seba teşhîrkerdişê kemalîzmî xebate raver berde, kerde girozin. Eynî çarçewa de mi derheqê kemalîzm de nuştayêde derg amade kerd û no nuşte, formê broşurî de bi nameyê „Burjuvazinin Paslı Silahı: Kemalîzm“ hetê „Özgürlük Yolu Yayınları“ ra ame weşanayene. O yo ke cayê xo ameyo ez naye kî vajîne; o dem, teşhîrkerdişê cuntaya faşîst û îdeolojîyê aye kemalîzmî de Dengê KOMKARÎ rolêde balkêş kay kerd.

1985 de tayê partî û grûbanê Bakûrê Kurdistanî bi tayê partîyanê çepgirane Tirkîye ra (TKP, TİP) bi nameyê „Sol Birlik“î yewîyê viraştîbî. „Sol Birlik“î bi eynî nameyî dest bi weşanayîşê rojnameyê kerd. Mi nê rojnameyî de bi îmza Süleyman Dilan yan ki S. Dilanî nuştayî nuştî. Eke şaş nîno ra mi vîrî, hûmaranê na rojname pêroyîne de nuştayê mi ameyî weşanayene.

Çend serrî ra dime *Sol Birlik* bî vila û tayê grûb û partîyanê kurdan bi nameyê *Tevgera Rizgariya Kurdistan* (TEVGER) dezgeyêde newe na ro 22.06.1988 de Bruksel îlan kerd. Heto bîn ra TEVGERÎ, bi nameyê (TEVGER) rojnameyêk vet. Hûmara yewine ya nê rojnameyî aşma çoleyî 1989î de neşr bîye. TEVGER, kurdi-tirkî bî û aşme de reyê vejîyêne. Mi nê rojnameyî de kî nuştayî nuştî. He-

to bîn ra Komîta Rayîraberdişê TEVGERÎ de temsilkarê PSK ez bîyane. No rîwal ra dokumentê nê dezgeyî yê merkezî (mektubî, roporî) zafane hetê mi ra amêne amadekerdene.

Serrgêra jenosîdê Dêrsimî ya 50. 1987 de bîye. No semed ra KOMKARÎ Almanya de tayê çalakîyî organîze kerdî. Goreyê zanayîşê a roje çiqas ke ma dest ra ame, ma çapemenîya xo de kî perse ser o vindetîme. No mîyan de mi bi sernuşteyê „50. Yılında Dersim Ayaklanması“ broşurê amade kerd. Broşur hetê „PSK Yayınları“ ra ame weşanayene. Heto bîn ra mi bi nameyê „Dersim Halk Türkülerinde Dersim İsyani“ nuşteyêde derg nuşt û no nuşte têpey de 4 hûmaranê Dengê KOMKARÎ de (7.2.1987 hûmare 93-94, 8.3.1987 hûmare 95, Özel Sayı nîsane 1987, 29.05.1987 hûmare 98) ame çapkerdene.

1992 de PSK bi nameyê Riya Azadî rojnameyêde newe vet. Hûmara Riya Azadî ya verêne adara 1992 de vejîye. Tarîx tam mi vîrî de nê mendo la ez bi serran redaksîyonê na gazeta de aktîf gureya û mi hertim nuşteyî nuştî.

No mîyan de Mehmet Bayrakî bi çend embazanê xo ra Anqara de dest bi weşanayîşê kovarêda newîye kerd. Nameyê na kovara *Özgür Gelecek* bî û ez kî sey temsîlkarê aye yê Almanya bîya. Dewlete zor da kovare û no sebeb ra kî emrê *Özgür Gelecek* derg nêbî. Kovare, menga 12. ya 1988î de dest bi weşanayîşê xo kerd, temmuza 1988î de kî qedena. Pêro pîya 8 hûmarî amebî çapkerdene. Mi seba heme hûmaranê na kovare bi

înzayanê cîya-cîyayan nuşteyî nuştî. Nuşteyê min ê ke aye de ameyî çapkerdene nê yê:

Hüseyin Toprak, „Tribünlerden sahaya İnme“, hûmare 1, 1988

Zeynel Kurucalı „Yarış“, öykü, hûmare 1. Na hîkaye herêma Kurdistanî Agirî de verêna ra û hedîseyêda raste ser o ya. Domanêde feqîro ke çopxane de werdî gêreno derheqê xoverdayîşê ey û kutikanê vêşanan der a.

Mirzali Çimen, Dünü ve Bugünüyle Gerikalmışlık Sorunu. No nuşte hûmaranê kovare pêrûne de ame weşanayene. Peyê cû M. Bayrakî, sey kitab kî çap kerd (Özge Yayınları, Ankara, 1991) la kitab ame qedexekerdene, Mehmedî ceza girewte, peynîye de bi qerarê Mehkemeya Heqanê Merdiman a Ewropa (Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi), kitab azad bî, Mehmed kî ceza ra xelesîya.

Zeynel Kurucalı, Zulme ve Sömürüye Karşı Direnişte Sembolleşen Bir Halk Geleneği: Newroz, hûmare 4-5.

-İnsan Hakları Uluslararası Konferansı başlıklı imzasız yazı, Mayıs-Haziran 1989, hûmare 6-7.

-Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı: Dag Yine Fare mi Doğuracak? başlıklı imzasız yazı, Mayıs-Haziran 1989, hûmare 6-7.

Nuşteyê min ê ke Özgürlük Yolu, Roja Welat, Özgürlük, Sol Birlik, TEVGER, Riya Azadî, Özgür Gelecek, Dengê KOMKAR û tayê cayanê bînan de ameyî çapkerdene, kitabê min ê ke heta ewro ameyî weşanayene de ca nêgênê.

Kitabê mi *Türkiye Kürdistanı: Ekonomik ve Sosyal Yapı*, 1985 de mîyanê Özgürlük Yolu Yayınları (Weşanên Rîya Azadî) de vejîya. Eslê xo de hîna ke ez Tirkîya de bîya mi dest bi na xebate kerdîbî û beşêde muhîm kî nuştîbî. Çi esto ke derbeya 12ê êlule ya 1980î ra dime, polîsê Anqara eştîbî keyeyê (çê) mi ser, saye kerdîbî û na xebate kî tede dest nabî ro tayê çîyanê mi ser û talan kerdîbî, berdîbî. No rîwal ra çîyê ke mi dest de mendîbî, mi bi înan reyna nuşt la sey waştena mi nêbî. Çike zêdeyê dokumentan şîbî.

1990 de mi dezayê pîyê xo Apo Usiv (Yusuf Beysülen) Frankfurt de zîyaret kerd. Ap Usiv a serre kewtîbî 70 û mi waşt ke heyatê ey binusnîne. Mi ke waştîşê xo ci ra vat, qet didil nêbî qebul kerd. Ez kî qet nêvindeta, mi teyba xo kerde hazir û dest bi roportajî kerd. Ap Usivî tawo bi tirkî dest bi qeseykerdişê xo kerd, mi teybe dê vindarnayene û „*Tirkî nê kirmanckî qesey bike apo. Ez wazen heyatê to bi ziwanê maya to binusnîne*“, vat.

Naye ser o:

-*Ti vana yanî beno, bi ziwanê mi şîkîna binuşnê.* “

Mi ke garantî da ci, qet didil nêbî, dest bi kirmanckî kerd. Mabên de ge-ge çarnêne tirkî, la mudaxaleyê mi ser o reyna gêrenê ra kirmanckî ser.

Bi kirmanckî kitabê mino yewin *Hotay Serra Usivê Qurzkizî*, bi no tore maya xo ra bî. Kitab, 1992 de hetê Weşanên Roja Nû ra ame weşanayene.

Heyatê Ap Usivî, tarîxê kurdan ê seserra 20î ra pelê yo. O, Kurdistan de maya xo ra bîyo, sifte Îstanbul de o ra dime kî Almanya de heyatê xo ramito. Ap Usiv, 1938 de

xortêde 18 serre bîyo û adir û kila na serre ra zar-zor xelîsîyo ra. O muşahîdê jenosîdê 1938î yo. Ey kitab de na perse bi detayan arda ra ziwan.

Destpêkê serranê 1990î de derûdorê PSK, peyderpey tayê rojnameyî vetî. Nînan ra tayê hefteyin taye kî 15 rojane bî. Name û tarîxê weşanayîşê nê rojnameyan Wina yo: Azadi: 17ê gulana 1992 ra heta gulane 1994.

Dengê Azadi: Gulana 1994 ra heta 5ê teşrîna peyêne 1996.

Ronahi: 21ê gulana 1995 ra heta 5ê teşrîna verêne 1996.

Hêvi: 24ê teşrîna peyêna 1996 ra heta gulana 1999.

Roja Teze: 3yê temmuza 1999 ra heta gulana 2000.

Dema Nû: 15ê adara 2001 ra ...

Nînan ra Azadi de mi heta hûmara 40. bi nameyê xo yê resmî, Hüseyin Beysülenî, meqalayê koşeyî nuştî. No mîyan de bi înzaya Munzur Çem, M. Çem û B. Şîlanî kî nuştayê mi ameyî weşanayene.

Naye ra teber, ma Stockholm de komîteyêda hetkarîye amade kerde. Komîte xeylê yardim da rojnameyî la semedo ke o dem de mi PSK ra îstifa kerd (1993), ez ê rojnameyî ra dûrî kewtane û komîte kî nêmede.

Çi esto ke demê ra dime mi reyna dest pêkerd, gazeta û kovaranê na Grûbe de nuşt. Hem kî xeylê întensîv. Ronahi, Hêvi, Roja Teze, Dema Nû û Dengî de zaf meqaleyê mi ameyî weşanayene. No dem de hûmara nuştayanê min ê kirmanckî kî roje bi roje bîye zêde. Demê ra dime leweyê rojnameyan û kovaran de nara kî sîteyê Înternetî

(keyepelî) kewtî rojeve û bi taybetî kî mi nuşteyê cigêrayîşî înan de dayî weşanayene. Beşêde nê nuşteyan kitabên mi de ca gênê.

Destpêkê 1990î de paytextê Swêdî Stockholm de *Yekîtiya Nivîskarên Kurd-Swêd*, bi nameyê *Wan* kovarê vetêne. Mi seba na kovara bi kirmanckî nuşteyî amade kerdî û dayî weşanayene.

Aye ra dime tepîya Stockholm de bi nameyê *Yekîtiya Nivîskarên Kurd Li Swêdê* dezgehêde newe ame ronayene. Na komele bi nameyê „Çira“ kovarêda newîye vete. Çira, adara 1995î de dest bi weşanayîşî kerd. Weşanayîşê kovare heta serra 2000î ramit û mi na kovare de kî tayê nuşteyê edebî û kulturî nuştî.

2010 de seroka Şaredariya Dêrsimî Edibe Şahin bîye. Edîba xanime hetê ziwan û kulturî ra wayîrê hesasîyetêde girsî bîye. Demê serokatîya xo de aye no derheq de xeyle gamê muhîmî eştî. Edîba xanime rojê bi raya telefonî „Ma wazenîme derheqê ziwan, kultur û tarîxê Dêrsimî de kombîyayîşan amade bikerîme, ti destek dana ma?“ vat. Na xebate seba mi serberzîye bîye û mi bê tereddud „Ya“ vat.

Ediba xanime persa xo de vindete û peyê wisarê 2010î de bi nameyê „Bi Ziwan û Kulturê Xo Dêrsim“ (Dili ve Kültürüyle Dêrsim) kombîyayîşê amade kerd. Kombîyayîşêde 08.05.2010 de ame amadekerdene. Qeseykerdox tena ez bîya û mi ver ra bi pey kirmanckî qesey kerd. Eke ez

şaş nîya no Mamekîye de bi kirmanckî kombîyayîşo yewin bî.

La demêde kilmî ra dime ez rastê hedîseyêde zaf temaşayî (ecayîbî) amane. Tayê dêrsimjan vilawekêda derge amade kerde û duştê kombîyayîşî de vejîyayî. Vilaweke, hetê 6 komel û 31 kesan ra amebî înzakerdene. Sebeb kî „Kirmancê Dêrsimî kurd ê û kirmanckî kî lehçeya kurdkî ya“ vatişê mi bî. Vilaweke rojnameya „Tuncelinin Sesi“ de amabî weşanayene.

Înzakerdoxan, vilaweke de dezgehê asîmîlasyonî „Universîteya Tuncelî“ ya ke îdîa kena ke kirmanckî kurdkî nîyo, zaf kerdîbî berze û bi hurmetêde zaf girsî qalê ci kerdêne. La înan seba Beledîya Dêrsimî kî „Bir Kürt Partisi tarafından işgal edilmiş olan beledîye“ (Beledîya ke hetê partîyêda kurdan ra ama işxalkerdene“ vatêne.

Eynî vilaweke de şexsê mi rê kî xeylê bêhurmetî û heqaret estbî. La mi no het ra ê ciddî nêgirewtî û ser o nêvindeta. Labelê çîyê ke înan vilaweka xo de derheqê kirmancan û ziwanê înan de îdîa kerdêne rê cewabê lazim bî. Naye ser o mi bi nameyê „*Kirmanclar (Zazalar) Kürt Milliyetçiliğinden Önce de Kürttüler*“ (Kirmancî (Zazayî) *Neteweperwerîya Kurdan ra Raver kî Kurd Bî*) nuştayê amade kerd sey tekzîbî „Tuncelinin Sesi“ rê ruşna. La rojnameyî ca nuştayê mi nêda. Ma ke demê yewbîn ardberd, mi dewa dê avukatî. Qeseykerdişê avukatî ra dime gazeta mecbur mende nuştayê mi çap kerd.

Eynî serran de kovar û rojnameyanê cîya-cîyayanê parçeyanê Kurdistanî ra waştiş ame ke ez ci rê binûsnîne. Wextê mi çin bî, no sebeb ra mi waştişê înan nêard ca. Kovara Lalîş ya ke Başûr de yena çapkerdene, mi perse dê aye la ancax mi tena yew nuşte ci rê ruşna. Nuşteyê mi „Elewî û Elewîti-I“, 2013 de hûmara 37. de ame çapkerdene. Nuşte kirdaskî bî. Sewbîna heyf bi ke mi firset nêdî ci rê binusnîne. Lalîş, organa „Lalîş Centre“ bîye.

Serranê 1990î de rojnameyê „Medya Güneşi“ (Îstanbul) û kovara „Tîroj“ (Îstanbul) de kî tayê nuşteyê mi ameyî çapkerdene. Mavajîme:

-Xoverdayîşê Kurdan ê Seserra 20î de Cayê Kirmancan (zazayan), Tiroj, gulane-hezîrane 2004, hûmare 8.

-XVI. Yüzyılda Dersim‘de Nüfus Ve Etnik Kimlik (Seserra XVI. de Dêrsim De Nufus û Etnîsîte), Tîroj, Kasım-Aralık 2005, hûmare 17.

-Yezidi Ve Alevi Kürt Gelenekleri Üzerine Bir Karşılaştırma (Têverşanayîşê Êsul û Toreyanê Kurdanê Yezîdî û Elewîyan), Medya Güneşi, teşrîna peyêne 1993, hûmare 38.

-Kırmancca (Zazaca)`da Standartlaştırma Sorunu Ve Vate Çalışma Grubu" (Kirmanckî de Persa Standardkerdişî û Grûba Xebate ya Vateyî), Kovara Munzurî, 26ê tebaxe 2016, hûmare 42), nuşteyê ke ez wazena bi taybetî qalê ci bikerî înan ra yew o.

-Ancî roportajo ke mi şahîdanê 1938î ra Îvisê Topizî de kerdîbî, Kovara „Zend“î de bi sernuşteyê „Zulim 38î Ra Dime Kî Kêm Nêbî" de ama weşanayene (Zivistan-Bihar 1997, hûmare 2).

Kovara „Demokratik Alevi Merkezî“ (Merkezê Elewîyano Demokratîk) „Semah“ de kî derheqê elewîyênî de 2 nuşteyê mi ameyî weşanayene. Nê nuşteyî „*Elewîyan de Cayê Kirmanckî (Zazakî)-I û I*“ yê. Her di meqaleyî kî kitabê mi „Nuşteyî“ de amê çapkerdene. (Nuşte, Weşanê Vateyî, İstanbul, 2019, r. 203-216).

No mîyan de rojnameyê *Peyama Kurd* a ke Almanya de amêne weşanayene de kî tayê nuşteyê mi (bi kirmanckî û kirdaskî) ameyî weşanayene.

2012 de, ede paytextê Almanya Berlîn de bi nameyê „Dersim 1937-38 Konferansı Ve Kürt Soykırımları“ (Konferansê Dêrsimî yê 1937-38î û Kurdan Ser o Jenosîdî) konferansê ame amadekerdene û ez kî sey qeseykerdoxî beşdar bîyane. Tirkîya dokumentanê nê konferansî, hetê Azad Ronî ra sey kitabî ameyî çapkerdene. Peyê cû Dorothee-Charlotte Erenî nê dokumentî çarnayî Almankî û sey kitabî ame weşanayene.

Destpekê serranê 1990î de 2 sebebana ra persa elewîyan bîye babetêda sereke:

-Sebebo yewin, derheqê elewîyan de projeya dewleta Tirkîya bîye. No dem de îdareyê Tirkîya qerar da ci ke nêzdîyê elewîyan bo, pê înan bixapêno û kurdan parçe bikerro.

Seba ke biresê amancê xo, tirkan derheqê elewîyênî û elewîyan de dest bi kampanyayê kerd. Înan îdîa kerd ke elewîyênî musulmanî û kulturê tirkan a. Elewî her tim „a-tatürkçü“ bîyê û ewro kî wina (henî) yê ûêb. Seba ke çepgir û elewî wanenê, ramitişê na kampanya kî sey wezîfe rojnameyê Cumhuriyetî girewtîbî xo ser (nimûne: hûmare 10.05.1990).

Sebebo dîyin, waştîşê elewîyan bi xo bî. No rîwal ra elewîyan nê serran de, dest pêkerd bi vengê berzî qesey kerd, komel û cemxaneyî nayî ro.

Mi ke zur û dekûdolavê kemalîstan wendî, ez fikirîya ke na perse persêda zaf ciddî ya, merdim ganî bêveng nêmano. Naye ser o mi derheqê îdîayanê înan de nuştayê amade kerd û Cumhuriyetî rê ruşna. Çiqas ke gazeta îlan kerdîbî ke wazena na perse ser o ca bido fikranê cîyayan kî meqala mi nêweşanê. Naye ser o mi rojnameyê Dengê KOMKARî û kovara Dengî rê ruşnê û her dîyine kî çap kerde (Deng, 1991, s. 9).

A roje ra dime persa elewîyênî û elewîyan ser o zêderî vindetiş mi xo rê sey wezîfeyêde pîroz qebul kerd. Çike çîyo ke nasyonalîstanê tirkan waştêne ke bivurnê, vîndî bikerê bawerîye kî tede kultur, nasname û tarîxê milletê mi bî. A roje ra dime mi qelema xo hem duştê zur û hîlebazîya nasyonalîstanê tirkan de hem kî elewîyê ke nêzanîye ra yan kî bi zanayîş kewtê xizmeta kemalîzmî û zuranê înan dubare kenê, mi dîyayîş û kesîya înan ser o kî xeylê nuştayî amade kerdî û dayî weşanayene.

No mîyan de Dêrsim û mabênê kurdanê herêmanê bînan de elewîyênî çik a, bawerîya înan çinayî ser o ama inşa-kerdene, dua û îbadetê înan çitur o, têkilîya elewîyên û tayê bawerîyanê bînan çik a; çiqas ke destebera mi ra ame mi nê tesbît kerdî û weşanayî. Yanî mi xo ver da ke çiqas besekerd pratîk de elewîyênî bîyarî verê çimanê milletî.

Derheqê elewîyênî de kitabê mino yewin 1995 de bi nameyê „*Alevilik Sorunu Ve Dersim Ayaklanması*“ ame çapkerdene.

Çapkerdişê nê kitabî ra dime no derheq de mi xebata xo devam kerde û game bi game raver berde. Mi no mîyan de xeylê nuştayê neweyî nuştî. Xebata mi nara kî 1999 de hetê Perî Yayınları ra bi nameyê „*Dersim de Alevilik*“ amê weşanayene. Eslê xo de no hîrayê kitabî verênî bî la mi name vurna. Mi vurna, çike tawo ke mi „*Alevilik Sorunu Ve Dersim Ayaklanması*“ da çapkerdene, mi winî zanêne ke 1937-38 de Dêrsim de kurdan îsyan kerdo. Labelê demêde kilmek ra dime mi ferq kerd ke „îsyan-mîsyan“ çin o. Jenosîdê 1937-38î, planêde dewlete yo. No rîwal ra mi name bedelna kerd „*Dersim de Alevilik*“.

Na babete ser o kitabê mino peyên o ke bi tirkî amo nuştene „*Dersim Merkezli Kürt Alevilği*“ yo. No elewîyênî ser o hetê kultur, tarîxî û cografya ra cigêrayîşede hîra yo. Mi bi na xebete waşt ke bawerîya kurdanê elewîyan, her hetî ra pêşnîyazê wendoxan bikerîne.

Tepîya eynî dem de derheqê nasname û ziwane şarê Dêrsimî de kampanyayêda bine dest pêkerd. Têkilîya xo dewlete ra bibo-nêbo; na kampanya bi plan û amancanê dewlete restêne pê. Goreyê ramitoxanê na kampanya kirmancê Dêrsimî kurd, ziwane înan kî kurdkî nêbî.

Balkêş bî, pawitoxanê na kampanya bê dokument û bê nîşan qeseykerdiş, xo rê kerdîbî metod. Heto bîn ra sewîya na kampanya zaf nizm bîye. Kifir, heqaret û tehdît mîyanê nînan de zaf aktuel bî ke mi kî para xo ci ra girewte.

Ez detspêk ra duştê na kampanyaya bêbingeye de vejîyane û mi dest bi nuştayan kerd. Nuştayêde mino derg „*Alevilik, Kurmanci, Kirmancki (Zazaki) ve Dersim Üzerine Kimi Yanlış Görüşler*“ sifte kovara Dengî de, o ra dime kî serra 1996 de sey broşurî ame weşanayene.

No mîyan de ziwane, kultur û nasnameyê kirmancan ser o kî mi nuştayêde derg amade kerd. Peyêcû Mehmet Taşî no nuşte tirkî ra çarna îngilizkî û mi İnternet ser o vila kerd.

Temayanê polîtîkîyanê nê demî ra yew kî têkilîya armenî û kurdan bîye. Armenîyan no derheq de bawerî, kultur û tarîxê şarê Dêrsimî ser o çiyê zaf şaşî vatênê. Bêguman no kayêde polîtîk bî, goreyê projeyê amêne ramitene ke ewro hîna kî winî yo.

Dûr û nêzdî; bi desan serrî bî ke ez kirmancî rê eleqadar bîyane û çiqas fîrset kewtê ra mi dest, mi bi ziwane xo yê

dayike nuştêne. Çi esto ke destcikerdişê serranê 1990î de mi pêla kar û gureyê ziwani kerde berz. Nêmeyê serranê 1990î de Stockholm de ez kî tede, ma komê embazî ameyîme têlewe û dest bi xebata kirmanckî kerd. Sifte ma kursê rastnuştişî amade kerdî û na babete ser o xebitîyayîme. O ra dima, 1996 de ma dest bi xebata standartkerdişê kirmanckî kerd. Grûba ma, kombîyayîşê xo yo yewin 2-4ê tebaxa 1996 de paytextê Swêdî Stockholm de amade kerd. Tarîxê kirmancan de na gama yewine bîye. 1997 de kî ma dest bi weşanayîşê kovara kulturî *Vateyî* kerd.

Destpêkerdişî ra bi ewro çiqas ke destebera mi ra ame ez destek dan nê karî. Mi demê temsîlkarîya Almanya, serredaktorîya redaksiyonê *Vateyî* kî tede heme hetî ra hetkariya na xebate kerde. Tawo ke ez nê rêzan temmuza 2019î de nusena Grûba Xebate ya *Vateyî* kombîyayîşê xo yê 32. qedênabi û kovara *Vateyî* kî 60 hûmarî vejîyaybî. 2014 ra bi nat, sebebê nêweşîye ra ez tena beşdarê yew kombîyayîşî bîya la seba *Vateyî* amadekerdişê nuştewan ra peyser nê menda.

Oyo ke cayê xo ameyo ez naye kî vajîne; 1990î de tawo ke mi pêla xebata ziwani kerde berz, kar gureyê mi çarçewaya corêne de nê mend. Hetî ra mi rojname û kovaran de bi kirmanckî nuştewê nuştî, hetî ra Kirmanckî-Tirkî xebata amadekerdişê ferhengî ramite. Peynîye de 1994 de mi ferhang tamam kerd û bi yardimê tayê nas û dostan da çapkerdene. Nameyê xo „*Ferheng: Kurdî-Tirkî (Zazakî)*“ bî. Çiqas ke ser o nêamo nuştene kî ferheng Bûlgarîstan de ame weşanayene.

Türkçe Açıklamalı Kırmancca (Zazaca) Gramer derheqê kîrmanckî de xebatêda min a bîn a. No gure, sey kitabî 2003 û 2013 de de hetê deng Yayınları ra İstanbul de ame weşanayene.

Vejiyayîşê ferhengî ra dime rojnameyê Evrenselî ra Mukadder xanime derheqê nê karî de mi de roportajê viraşt û hûmara 14 Temmuz 2004. de bi nameyê „Dile sahip çıkmak için...” ame weşanayene.

Mi destpêkê serranê 1970î de birre dê ci ke ez derheqê Dersimî de romanê binusnî. La pratik de dormeyê 1975î de mi no derheq de xebate kerde girozin û gamê hewceyî têpey de eştî.

Eslê xo de mi „Gülümse Ey Dersim“ sey çar beşî plan kerdîbî û cîldo yewin derheqê operasyonê Tirkîya yê 1926î de bî (Operasyonê Alî Boxazî). Mi xeyle hazirîye kerde, nêzdîyê tamamkerdişê nê kitabî de ez mecbur menda mi welat terk kerd (hezîrane 1980). Mi ra dime 12 êlule ra dima polîsi eştîbî keyeyê mi ser û hem teksto ke mi amade kerdîbî o hem kî notê ke mi perse ser o şarî ra dabî arê, pêro berdîbî. O sebeb ra mi êdî amadekerdişê nê cîldî ca verda û cîldê dîyinî herinda ey girewte. Cîldê yewine yê „Gülümse Ey Dêrsimî“ 1990 de, cîldê dîyine 1991 de, cîldê hîrêyine kî 1993 de, hetê Weşanên KOM-KARî ra bajarê Almanya Köln de ameyî weşanayene. Gülümse Ey Dêrsim, game bi game gêrayîş û perskerdişî amo/ameyo amadekerdene. Cîldo yewin ra heta peyê 1937î, cîldê dîyine Jenosîdê 1938î, cîldê hîreyine kî tewr

zêde surginiya 1938î ra heta 1950î ser o yê. Nê kitabî de pers û meseleyê rast î, bi ziwanê romanî amê nuştene.

Weşanayîşê nê romanî ra dime mi xeyle hedîseyê bînî dêrsimjan ra dayî arê. Nînan ra tayê mi formê hîkayeyan de bi kirmanckî nuştî, o ra dime kî têpîya mi bi xo çarnayî tirki û 1994 de bi nameyê „Ormanın Dili“ dayî çapkerdene. Kirmanckîya înan kî bi nameyê „Hewnê Newroze“ hetê Wêşanxaneyê Vateyî ra ameyi weşanayene (2005). Qismêde nê hîkayanê mi Çris Buçannan a îngilize çarnayî îngilizkî û 1996 de weşanê KOMKARî, bi nameyê „*The Voice of the Forrest*“ Köln de ame çapkerdene.

Destpêkê 1990î de Kurdistan de rewşe winî (henî) xirab, winî zor bîye ke to vatêne ke adir vareno. Pêrodayîş, vêşnayîş, rijnayîş û cînayatê ke sey „faîlî meçhul“ amêne namekerdene kêm nêbîyêne. Mi nê demî ser o bê mabên meqaleyî nuştî û dayî weşanayene. La bi qenaatê mi a roje no bes nêbî. Demê ke ez fikirîya, mi qerar girewt ke ez romanê binusî. Tawo ke ez çarçewa romanî ser o fikirîyêne/fikirîyayênî, Pasûr (Qulp) ra xortê rema ame Almanya de îltîca kerd. O xort merkezê cengî ra amêne bi xo kî aktîf bî. Mi tey qesey kerd, derûdora Dîyarbekirî (1990-1994) de hedîseyê 4 serran formê romanî de nuştî. Nameyê na xebate „Ekmeği de yaktılar“ bî. Ez nika fikirîn, xo bi xo xo ra pers ken, „gelo çend dîyarbekirijî zanenê ke herêma înan ser o kitabêde wina ameyo nuştene?“ Ez bawer nêken ke hûmara nînan zêde ya, beno ke hendê bêçikanê 2 destî bê.

No mîyan de çiqas ke firset kewt ra mi dest, mi şahîdanê qirkerdişê Dêrsimî yê 1937-38î reyde qeseykerdiş û kerdişê roportajan devam kerd. Peynîye de mi nê roportajî ardî pêser û bi nameyê „*Kulê 38î*“ sey kitabî dayî weşanayêne. Kitab, kirmanckî (zazakî) bî û hetê weşanxaneyê KOMKARî ra 1996 de ame çapkerdene.

Eynî dem de mi na xebata çarnê/çarnaye tirkî û çend roportajanê neweyan ra pîya hetê Peri Yayınları ra, 1999 de bi nameyê „Tanıkların Diliyle Dersim`38“ da weşanayene. Çend serrî ra dime ez hêsîya pê ke Hewlêr de „Mukrîyanî Printing and Publişing Hause“yî no kitab çarno sorankî û çap kerdo. Keyê ci awan bo, Mesut Tekî yew hebêda nê kitabî, kitabrotoxêde seyarî het de dîbî û seba mi hêrînabî. Heta o taw ez ci ra hayîdar nebîya.

İsyana Çağrı, Gülümse Ey Dêrsimî ra dime, bi tirkî romanê min o dîyine yo. Roman de hetê ra peysermendîş û qedîyayîşê sîstemê feodalî û problemê komelkîyê ke no rî ra peyda bîyêne, yenê nîşandayene. Heto bîn ra destpêkê serranê 1960î de, Kurdistanê Başûrî de xoverdayîşê azadîwaştöxanê kurdan bibî girozin û ney kî vakûrê Kurdistanî ser o tesîrêde balkêş nabî ro. Dewleta Tirkîya hemberê kurdanê vakûrî de polîtîkayêda xedare ramitêne. Çalakîyê dewlete yê ke sey „Komando baskınları“ amêne namekerdene kî eynî dem de sey pêlêda lasêrî bîbî berz. Roman, derheqê nê meseleyan de amo nuştene, înan nîşan dano.

No kitab hetê Aştî Felekeddînî ra çarnîya sorankî û başûrê Kurdîstanî de bi nameyê „Bangêş Bo Serhildan“ ame çapkerdene.

Arêdayîşê lawikanê Dêrsimî yê şariyî, demêde derg bî ke rojeva mi de bî. Mi çiqas ke firset dîyêne na babete ser o gureyêne. Na çarçewa de mi tayê lawikî dayî arê û 1993 de Stockholm de bi îmkananê xo sey kitabî dayî çapkerdene. Nameyê kitabî „*Tayê Kilamê Dêrsimî*“ bî. Problem û persê ke bîyê sebebê vatişê nê lawikan, çiqas ke mi dest ra ame mi yê kî tesbît kerdî û bi lawikan ra pîya weşanayî. Heto bîn ra tayê termê ke no kitab der ê, mi qismêde înan formê ferhengî de amade kerdî û kerdî peyê kitabî. Eke ez şaş nîya, no kirmanckî-kirmanckî ferhengeko yewin bî. Çi esto ke rîyê problemêde teknîkî û nêzanî û bêdîqetîya mi ra no kitab de kemîyê rastnuştişî zaf bî. Aye ra bi zerrîya mi nêbi û mi zêde vila nêkerd. La mi na babete ser o ramitişê kar û gureyî serdin nêkerd. Mi kilamê neweyî dayî arê, sanikê înan tesbît kerdî, ferhengokê peyî kerd hîra û kitab reyna vet. Nameyê nê kitabî kî mi kerd „*Hewara Dêrsimî*“. Kitab, 2003 de Îstanbul de hetê Deng Yayınları ra ame çapkerdene.

Heta a roje cayo ke ez maya xo ra amane dinya û ci ra zaf kî hes ken, yanî Gêxî ser o mi çiyêde zêde nênuştîbî. Mi no xo rê zê kêmiye qebul kerdêne. To vatêne ke mi sucê kerdo. Peynîye de tawo ke mi qerar da ci ke kirmanckî romanê binusî, qet dudil nêbîyane û mi Gêxî çinit we. Romanê mi „*Gula Çemê Pêrre*“ bi no tore peyda bî.

Mabêne gerîlayanê kurdan û dewleta Tirkîya de serranê 1990î de tawo ke ceng bi girozin û dewlete dest bi rijnayîş û weşanayîşê dewanê kurdan kerd, şar mecbur mend herdê bavûkalan ca verda û şî rojawayê Tirkîya. Roman keyeyê ke bi no tore remeno şono Îstanbul ser o yo. Roman de xoverdayîşê kêneka na famîlya ya gence, temaya sereke ya.

Rojê min û fotografkara amerîkane Susan Meiselas Stockholm de yewbînî dî û projeyêda aye ser o qesey kerd. Susan waştêne ke seserra 20. de rewşa kurdan a polîtîk, bi taybetî kî xoverdayîşê înan ser o albumê amade bikero. Tawo ke mi dî ke Susan karêde cîddî no ro xover, ez qet dudil nêbîya û çiqas ke destebera mi ra ame mi yardim da ci. No mîyan de mi qirkerdişê Dêrsmî ser o tekstê ke bi raya roportajan tesbît kerdîbî, înan ra çend hebî dayî ci û nê nuşteyî kitab de ameyî weşanayene. Têpîya şîra Alîşêr Efendî „Dersim“ ra kî mi qismê çarna îngilizkî û nê qismî kî kitab de ca girewt. Kitabê xanima Meiselas bi nameyê „Kurdistan In the Shadow of History“ (Sîya Tarîxî de Kurdistan) 1997 de vejîya. Nuşteyê mi rîpelanê 146, 147, 148, 150, 151 der ê.

Serra 2000î de ez Berlîn de Kurdisches Zentrum (Merkezê Kurdan) de xebitîyêne. Pêşnîyazê mi ser o Merkezî qerar da ci ke serranê 2000î de derheqê kurdan de bi fotograf û tekstan kitabê amade bikero. Seba naye kî komîteyê amê tesbîtkerdene. Komîte de mi ra qederî Îbrahîm Okuduci, Hallo Berzinjayî û Eva Rudolph ca girewtîbî. Ma na xebata kolektîfe kerd tamam la Kurdisches Zentrumî rîyê tayê sebebana ra kitab çap nêkerd û herey kewt. Ma nata-

bota derûdorê xo de qesey kerd, peynîye de „Kurdistan AG“ vajîyêne grûbê bîye, aye no kar girewt xo ser la mesref ganî ma bi xo bidêne. Seba halkerdîşê nê problemî kî kurdêde welatperwerî yardim da ma û bi no tore „*Kurden im 20. Jahrhundert*“ (Seserra 20î de Kurdî) da weşanayene.

Rojê tawo ke ez Almanya de keyeyêde mêman bîya, mi kitabêde Vedat Dalokayî dî. Ez bawer kena wendoxan ra tayê zanenê; Vedat Dalokay demê serekê Beledîya Anqara bî. Dalokayî ê kitabê qijkekî de sanîka kurdan a namdare Luye û Biza Kole, bi tirkî nuştîbî. Vedat bi xo qeza Dêrsimî Pêrtage ra bî û kirdaskî ziwanê ey yê dayike bî. La herinda ziwanê xo yê dayike de bi tirkî nuştîşê ey qet bi mi weş nêame. Ez nêvindeta tayê şanikê ke destê mi de bî, mi ê bi Luye û Biza Kole ra pîya sey kitabî qijkekî dayî çapkerdene. Nameyê nê kitabî „*Luye be Biza Kole ra*“ yo û hetê Weşanên Deng ra amo çapkerdene (1998). Fîgurê kitabê kî Arîf Sevînçî viraştî.

Hewraman-Dersim Sırri“ (Sirê Hewraman û Dêrsimî), mîyanê kitabânê mi de cayêde taybetî gêno. Kitab, hetê İsmail Beşikçi Vakfı Yayınları (İBV) (Wêşanên Weqfa İsmail Beşikçi) ra 2018 de İstanbul de ame weşanayene. Merdim na xebate de tena Dêrsimî û cayanê ey ê pîrozan, ûsul, tore û îbadetê şarê ucayî nêvîneneno; sey zerduştî, êzdî û yaresanîzmî, tayê bawerîyanê bînan kî nas keno û înan saneno têver. Merdim şîkîno vajo ke xebata teorîke ya ke mi Dersim Merkezli Kürt Aleviliği de kerda, Hewraman-Dersim Sırri pratîkê aye ano verê çiman.

Par, yanî 2018 de çapa 3. ya kitabê mi Usivê Qurkizî hetê Weşanên Rûpelî ra ame çapkerdene. Destpêkê emserî de Weşanxaneyê Vateyî 4 kitabê mi pîya çap kerdî. Nê kitabî, Gülümse Ey Dersim (tirkî), Gula Çemê Pêrre (kirmanckî), hîkayeyê mi Hewnê Newroze (kirmanckî) û Nuşteyî. „Nuşteyî“, nuşteyê min ê ke Vateyî de vejîyê, înan îhtîva keno. Tena di nuşteyê nê kitabî Vateyî de nê, kovara „Semah“ de weşanîyayê.

Ez naye kî vajîne, nuşteyê min ê ke bi formê cigêrayîşî nusîye, qismêde înan heta ewro kitaban de ca nêgirewto. Temaya nê nuşteyan ziwan, kultur û elewîyênî ya. Tirkî yan kî kirmanckî ferq nêkeno; nuşteyê min ê ke formê cigêrayîşî de nîyê û 1990î ra dime nusîyê, qismêde înan kî têpîya kitaban de çin ê. Sebebo ke ez hetê arşîvkerdişî ra ci ra ameye nîya, qismêde nuşteyan kî xora mi dest de çin o.

Tawo ke mi dest bi arêdayîşê nuşteyanê xo kerd, tayê sîte û weşanxaneyî arşîvê xo gêrayî û nuşteyê ke teder ê, arê dayî û dayî mî. Mavajîme; *sîteya gelawej.org, zazaki.net, dengêazad.com, dengekurdistan.com, rojawelat.com*. Wayîr û karkeranê nê sîteyan rê zaf sipas ken.

Nuşteyê min ê ke Azadi, Dengê Azadi, Ronahi, Hevi, Roja Teze û Deng de vejîyê, seba arêdayîşê înan *Evin Yayıncılıkî* xeylê yardım da mi, înan rê kî zaf sipas. Keyeyê ci şên bo, nuşteyê Mutlu Canî yo ke hûmara 58. ya Vateyî de amo weşanayene û mi kî na ra ver qal kerdo, karê mi xeylê asan kerd.

Keypelan ra *www.newededersim.com* û *baasnews.com*, di siteyê ke ca dayo nuştayanê mi, înan ra 2 tene yê.

Bêgûman teverê nînan de keypelê ke ca do nuştayanê mi la ez ci ra bêxeber a kî estê. Çiqas ke ez mezanî kî înan rê kî sipas ken. Eke ewro ra dima tesbît bikerî, bêguman nameyanê înan kî ken lîste û weşanen.

Wendoxî, xebata mi de tayê înzayanê mi hetê îmla ra cîya-cîya forman de vînenê, no şaşîye medo kesî. Grûba polîtîka ke bi nameyê „Özgürlük Grubu“ yena naskerde-ne, nuştîşê kurdkî de alfabeyê Bedîrxanî esas qebul kerdîbî la bi îstîsna yê. Na grûbe heta demê, pratîk de faydeyê ci girewtîbî verê çiman û herfê „i“ û „î“ sey alfabeya tirkî „ı“ û „i“ nuştêne. Sebebo ke ez kî endamê na grûbe bîya, nuşte û înzayê mi kî no form de nusîyê. Mavajîme B. Şîlan û B. Şilan.

Ge-gane kî embazê ke rojname û kovaran de xebitînê, înan bi xo tayê çiyî vurnê. Mavajîme, ez destpêkê ra bi nat „Munzur“ nusena la xeylê nuştayan de xebatkaran bê xebra mi, Munzur vurno kerdo „Mûnzûr“. Têpîya kitabê mi „Dersim‘de Alevilik“ de kî tayê çekuyî bi no tore amê bedelnayene. Ma vajîme „Bêza Xidê Avzetî“ bîya „Bêza Xidê Avzetê“. Heta demê, nuştayanê mi de merdim herinda Kurdistanî de rastê „Kürt İlleri“ yeno. Demê ra dime mi no terîm terk kerd la redaksiyonan tayê cayan da bê hayîya mi „Kurdistan“ vurno û kerdo „Kürt İlleri“. Sewbîna kî nimûneyî estê la ez derg mekerî, başêr o.

Mi înzayê xo ge-gane formo kilm de nuştê. Mavajime Munzur Çem (M. Çem), Derweşê Mîrza (D. Mîrza), Bavê Şîlan (B. Şîlan) ûêb.

Nuştoxîya xo de ez zaf reyî rastê tayê teng û zahmetîyan amane ke wazen, no derheq de kî çend çekuyan binusnîa. Her çî ra raver ma rojnamevan û nuştoxê ke teverê Tirkîya der îme, hetê ra azad îme. Ma nêfikirîme ke eke falan çî binusî, belayê yeno mi sere yan nê. No het ra rehet îme la welatanê pêşeyan de kî merdim wayîrê tayê teng û zahmetîyan o. Mavajîme, sifte ti ziwanê înan nêzanena, ked û hemegê to yo verên, zanayîşe to zaf reyî pere nêkeno. Komel, hetê kulturî ra pêşe yo. Parçeyêde nê komelîbîyayîş, kar peydakerdiş asan nîyo. Çi beno bibo merdim nê welatan de pêşe yo. Xerîbîye de teqîbkerdişê çapemenîya tirkan kî sey birîna kanserî yo. Zur, bêbextî û dirîyênîya na çapemenîye nefesê merdimî birnena, kul kena zereyê merdimî.

Heto bîn ra krîtîkê mi tena hemberê kolonyalîstan de nêbî û ewro kî nîyê. Ez goreyê bawerî û zanayîşê xo hertim dustê şaşîyanê çepgir, û elewî û kurdan de vejîyane û mi ê kî zaf krîtîk kerdê û ken. No sebeb ra, seba zêdeyê dezgehanê elewîyan, çepgiranê tirkan (sosyalîstan) û tayê kurdan ez merdimêde sempatîk nîya. Nînan, mabênê min û xo de sînorî nê ro, têkilîya ma hama-hama ke yewbînî de çin a.

Mi karo polîtîk Partîya Sosyalîst a Kurdistan (PSK) de kerd. Heqê merdimî (Human Rights), rojeva ma de hertim

babetê da sereke bîye. No sebeb ra karê diplomasî de ez hertim aktîf bîya û na çarçewa de mi xeylê dokumentê nuşteki kî amade kerdê.

Bi kilmîye ke reyna vajîne; seke agahdarîya corêne kî nîşan dana, nuştoxîya mi de babetê bingeyînî; teşhîrkerdişê kolonyalîzmê tirkan, her het ra analîzkerdişê persa kurdan, hemberê asîmîlsayonê bêsinorî de seba seveknayîşê ziwan, kultur, tarîx û nasnameyî de gurêyayîş o. Nuştoxanê kurdan ê hêcayan ra M. Emîn Bozarslan vano „*Kemalîzm adir o kewto keyeyê ma her çiyê ma vêşneno, ma kî xo ver dame ke çiqas ke destebera ma ra ame zêde çiyê xo nê şewatî ra bixelesnîme ra*“. Kar û gureyê mi kî na çarçewa der o.

Nuştoxîya mi parçeyêde xoverdayîşê azadîya milletê min a. Ez şîkîna bi rehetîye vajîne ke nê xoverdayîşî de ez hertim bêtavîz û îsyankar bîya. Mi dişmenanê milletê xo de hertim raste-rast ceng kerdo. Yanî nuştoxîya mi de dudilîye û çîvdayîş çin o.

Eke na qeleme, xoverdayîşê azadîya milletê mi de wayîrê rolêde pozîtîfî bîya, no bextewarîye dano mi. No yeno o mana ke qelema mi çilayê ya û herdê pî û kalikan de hertim veşena û roştî dana ra derûdorê xo.

Bimanê Weşîye de!

Berlîn, 30.07.2019